

Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах

2020 р., № 69, Т. 3

Збірник наукових праць

Головний редактор:

Сущенко А. – доктор педагогічних наук, професор

Заступник головного редактора:

Сущенко Л. – доктор педагогічних наук, доцент

Редакційна колегія:

Захаріна Є. – доктор педагогічних наук, професор;

Іваницький О. – доктор педагогічних наук, професор;

Кочарян А. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Пагута М. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Сущенко Т. – доктор педагогічних наук, професор;

Даріуш Скальські – доктор педагогічних наук
(Республіка Польща).

Технічний редактор: Н. Кузнєцова

Дизайнер обкладинки: А. Юдашкіна

Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 69. 196 с. Т. 3.

виходить шість разів на рік

Сайт видання:

www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua

Засновник:

Класичний приватний університет
Свідоцтво Міністерства юстиції України
про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 15844-4316Р від 16.10.2009 р.

Видавництво і друкарня –
Видавничий дім «Гельветика»

73021, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а
Телефони: +38 (0552) 39-95-80, +38 (095) 934-48-28,
+38 (097) 723-06-08

E-mail: mailbox@helvetica.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.

*Входить до Переліку фахових видань,
в яких можуть публікуватися результати
дисертаційних робіт на здобуття наукових
ступенів доктора і кандидата наук з педагогічних
наук, на підставі Наказу МОН України
від 29.12.2014 № 1528 (Додаток 11).*

*Журнал включено до міжнародної
наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)*

Видання рекомендовано до друку
та поширення через мережу Internet
Вченою радою
Класичного приватного університету
(протокол № 5 від 26.02.2020 р.)

Усі права захищені.
Повний або частковий передрук і переклади дозволено
лише за згодою автора і редакції.
При передрукуванні посилання на збірник наукових праць
«Педагогіка формування творчої особистості
у вищій і загальноосвітній школах»
обов'язкове.

Редакція не обов'язково поділяє думку автора
і не відповідає за фактичні помилки,
яких він припустився.

Адреса редакції:

Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б.
Телефони/факс: +38 098 24 61 364.

Здано до набору 05.02.2020.

Підписано до друку 02.03.2020.

Формат 60×84/8. Цифровий друк. Наклад 150 пр.

ЗМІСТ

ВИЩА ШКОЛА

<i>Я. С. Лукацька</i> УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	10
<i>Н. М. Лупак</i> КОНЦЕПЦІЯ ІНТЕРМЕДІАЛЬНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	15
<i>Є. В. Луценко</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ФАСИЛІТАТОРСЬКОЇ ФУНКЦІЇ.....	21
<i>Р. І. Любчич</i> КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	26
<i>Н. М. Маланюк</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ В УМОВАХ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ.....	31
<i>І. М. Мельничук</i> ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНИХ ТРЕНІНГІВ.....	36
<i>В. І. Меньяло</i> КОНЦЕПЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ДО ДОСЛІДНИЦЬКО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	40
<i>Ю. В. Митяненко, С. М. Данило</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІТНЕС-ТРЕНЕРІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	45
<i>Л. В. Морозова</i> АНАЛІЗ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ JUST IN TIME.....	50
<i>Н. В. Мукан, І. Я. Пастирська, С. Ф. Кравець</i> МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ.....	54
<i>М. М. Нестеренко</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО МОДЕЛЮВАННЯ УРОКУ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	59

УДК 378:373.091.12.011.3–051:71:007
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.69-3.2>

Н. М. Лупак

кандидат філологічних наук, доцент,
докторант кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

КОНЦЕПЦІЯ ІНТЕРМЕДІАЛЬНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті висвітлено базові положення концепції формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецьких спеціальностей на засадах інтермедіальної технології, яку стисло називаємо концепцією інтермедіальної комунікативної діяльності. З'ясовано, що інтермедіальність постає як специфічна форма взаємодії учасників художньої комунікації (майбутніх учителів мистецьких спеціальностей), яка охоплює обмін знаннями і естетичним досвідом, отриманим у результаті комунікації з мистецтвом і про мистецтво. Акцентовано на тому, що в умовах академічного навчання суб'єкти освітньої діяльності розширюють власний комунікативний потенціал шляхом долучення до художнього дискурсу, який, розгортаючись в арт-просторі, активно функціонує в просторі медіакультури, де різні види медіа презентують різні змісти повідомлень цифрового і нецифрового формату. Взятю до уваги напрацювання провідних фахівців у галузі мистецької освіти, зокрема ідею Л. Масол про впровадження предметно-інтегральної моделі загальної мистецької освіти та поліхудожнього виховання, яке передбачає формування у свідомості особистості цілісної художньої картини світу. Названо основні державні нормативні документи, на основі яких розроблено авторську концепцію. З'ясовано, що в системі професійної підготовки вчителів мистецтва, зокрема формуванні їхньої комунікативної компетентності, важливе місце займає проблема інтеграції художніх мов і комунікативних практик, у тому числі медійних, а також інтеграція різних точок зору учасників освітнього процесу з метою перетворення знань на продуктивну дію. Зазначено, що інтермедіальна комунікативна діяльність ґрунтується на засадах поліхудожнього розвитку особистості з урахуванням міждисциплінарного дискурсу і сучасного медіаконтексту. Наголошено, що готовність до поліхудожньої діяльності формується завдяки осмисленню багатоголосої природи мистецтва та зв'язків, які виникають під час міжмистецької взаємодії. Йдеться про інтермедіальність як онтологічну сутність мистецтва та інтермедіальну здатність особистості її (сутність) відчувати, пережити, перекласти, декодувати, інтерпретувати на основі фахових знань і комунікативних умінь. Визначено мету й завдання інтермедіальної комунікативної діяльності, названо її ознаки: інтегративна, синергетична, поліхудожня, синестезійна, модальна, медійна, метафорична, креативна. Вказано дидактичні принципи, на яких будується авторська концепція: взаємодії, гуманізації, цілісності, творчої активності, емоційності, наочності, рефлексивності.

Ключові слова: концепція, інтермедіальна комунікативна діяльність, майбутні вчителі мистецьких спеціальностей, поліхудожність, комунікативна компетентність, дидактичні принципи.

Постановка проблеми. Потреба суспільства в оновленні всієї системи освіти зумовлює перегляд концептуальних засад організації навчально-пізнавальної діяльності та управління нею з урахуванням індивідуальних, діалогічних і поліфонічних, реальних та віртуальних, вербальних і невербальних, цифрових і нецифрових форм комунікації. Обмін знаннями й естетичним досвідом, отриманим у результаті спілкування з мистецтвом і про мистецтво майбутніми вчителями мистецьких спеціальностей, зумовлює специфічну форму взаємодії – інтермедіальну, в якій суб'єкти освітньої діяльності, набуваючи фаховий досвід в умовах академічного навчання, розширюють власний комунікативний потенціал шляхом долучення до художнього дискурсу, який розгортається в арт-просторі, де різні види медіа презентують

різні змісти повідомлень цифрового і нецифрового формату. Художнє пізнання як процес багатоскладового занурення особистості в мистецтво передбачає проживання нею (сприйняття, інтерпретацію, рефлексію) художньої інформації та її «вживлення» в емоційну тканину художнього твору, в результаті чого виявляється цілісний художній образ – інтегрована сутність мистецтва, яка виразається поняттям «інтермедіальність».

Розгортання змісту концепту інтермедіальності в системі суджень утворює концепцію формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецьких спеціальностей на засадах інтермедіальної технології, тобто концепцію інтермедіальної комунікативної діяльності.

Беремо до уваги напрацювання провідних фахівців у галузі мистецької освіти (О. Гайдамаки,

О. Комаровської, Л. Кондрацької, Л. Масол, Н. Миропольської, Г. Падалки, О. Рудницької, О. Соколовой, О. Щолокової та ін.), які суголосні в тому, що «традиційний предметно-ізолюваний підхід до розгляду різновидів мистецтв як замкнених галузей нерідко призводить до обмеженості художнього мислення студентів, вузькості їх образно-асоціативних уявлень, недостатньої наукової і практичної компетенції» [7, с. 353]. З огляду на вищесказане, розглядаємо інтермедіальну комунікативну діяльність майбутніх учителів мистецьких спеціальностей як таку, що ґрунтується на засадах поліхудожнього розвитку особистості з урахуванням міждисциплінарного дискурсу і сучасного медіаконтексту.

Спираємося на ідею Л. Масол про впровадження предметно-інтегральної моделі загальної мистецької освіти та розуміння поняття «поліхудожнє виховання», яке тлумачиться автором як «особистісно зорієнтоване планомірне залучення учнів до різних видів мистецтва в їх взаємодії, результатом якого є формування інтегральних естетичних властивостей особистості, поліхудожньої свідомості та здатності до поліхудожньої діяльності, в якій виявляється комплекс набутих естетичних компетентностей, що забезпечують готовність до художньо-творчої самореалізації та художньо-естетичного самовдосконалення» [5, с. 3].

Мета статті. Продовжуючи наукові пошуки, пов'язані з розширенням змісту предметно-інтегральної моделі загальної мистецької освіти, маємо намір запропонувати авторську концепцію інтермедіальної комунікативної діяльності, яку взято за основу формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецьких спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Концепція інтермедіальної комунікативної діяльності розроблена відповідно до законів України «Про освіту» (№ 2745-VIII від 06.06.2019 р.), «Про вищу освіту» (№ 2145-VIII від 05.09.2017 р.), «Про загальну середню освіту» (№ 651-XIV, підстава 2745-VIII від 09.08.2019 р.), положення «Про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (№ z0946-00 від 31.10.2017 р.), «Про комунікаційну стратегію МОН 2017 – 2020 рр. (№ 4/1 – 15), «Концепції НУШ», «Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (Л. Масол), «Методичних рекомендаціях щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу у 2018 – 2019 н. р. (№ 1/9 – 415). Вибудовуючи власну систему поглядів на досліджуване педагогічне явище, схилиємося до тлумачення терміна «концепція», окресленого з позиції наукового підходу, здійснене А. Кисельовою: «Концепція – це особлива уявна конструкція, створена з метою представлення і пояснення всієї сукупності та взаємозв'язків зна-

чимих елементів об'єкта та їх властивості. Вона пояснює їх реальний стан і прогнозує майбутній» [2, с. 188]. З огляду на вищесказане, пропонуємо опис базових положень концепції інтермедіальної комунікативної діяльності.

Варто наголосити, що готовність до поліхудожньої діяльності формується завдяки осмисленню багатоголової природи мистецтва та зв'язків, які виникають під час міжмистецької взаємодії. Тобто йдеться про інтермедіальність як онтологічну сутність мистецтва та інтермедіальну здатність особистості (митця, реципієнта, комуніканта) її (сутність) відчутти, пережити, використати, перекласти, декодувати, інтерпретувати, передати на основі фахових знань і комунікативних умінь. Інтермедіальна комунікативна діяльність як важливий чинник художнього пізнання стає інноваційним напрямом мистецької діяльності, пріоритетним вектором дослідження текстів культури (цифрових і нецифрових), в основу якого закладені процеси декодування художньої інформації з метою пошуку в ній особистісного смислу.

Розробники змістових ліній мистецької освітньої галузі для нової української школи в контексті ідеї інтеграції наголошують на зміщенні акцентів (знання – пізнання, якість знань – якість мислення) у підходах до формування художнього пізнання особистості шляхом комплексного «занурення» в природу мистецтва, яке охоплює «прийняття» дитиною емоційно-інформаційних імпульсів, що надсилає мистецький твір, їх індивідуально-образне трактування та інтерпретацію, осмислення чуттєвого досвіду, що створює підґрунтя для формування особистісних цінностей і реалізації особистісно-розвивального потенціалу [3, с. 122]. Важливо враховувати ще і той факт, що роль і місце мистецької освіти нині можуть бути об'єктивно визначені лише з урахуванням логіки медіадискурсу, який розвивається в контексті інформаційно-цифрового технологічного укладу, охоплює міжмистецькі, міждисциплінарні, міжкультурні площини, наповнені семіотичним змістом художньої комунікації [4, с. 129].

В основу авторської концепції покладено базову ідею, згідно з якою формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецьких спеціальностей відбуватиметься більш ефективно, якщо буде здійснюватися на засадах інтермедіальної технології – інноваційної комунікативної діяльності, що інтегрує взаємодію суб'єктів комунікації, знакових систем (художніх мов) і різноформатні канали комунікації, а тактика реалізації процесу формування такої компетентності буде успішною, якщо розгортатиметься поетапно в умовах художньо-інтегративного середовища, динамізованого синергією комунікативної та мистецької діяльності, в якому розвиток

поліхудожнього мислення особистості відбувається паралельно з набуттям естетичного досвіду та розкриттям особистісних смислів.

Інтермедіальна комунікативна діяльність *інтегративна*, адже об'єднує інформаційний простір і медійний (з урахуванням тенденції переміщення інформаційного суспільства в простір медіа), поєднує велику кількість об'єктів (часових, просторових та просторово-часових структур) та суб'єктів (учасників академічної, художньої та медіакомунікації), *синергетична*, адже «запускає» механізми внутрішньої самоорганізації системи (групи) шляхом продуктивної творчої взаємодії суб'єктів із можливістю зворотного зв'язку для з'ясування ефекту комунікації, *поліхудожня*, бо здатна задовольнити потреби особистості в художньо-творчій самореалізації та духовно-естетичному вдосконаленні завдяки зверненню до художньо-образної мови мистецтва (музичного, образотворчого, хореографічного, театрального, екранного), *сінестезійна* – внаслідок взаємодії природних аналізаторів людини (зорового, слухового, нюхового, тактильного, смакового), які активуються в результаті сприйняття та інтерпретації мистецьких творів і викликають сукупне резонансне захоплення, *модальна*, адже акумулює суб'єктивне ставлення мовців до змісту повідомлень та їх осмислену, інтуїтивну чи імпульсивну інтенцію (намір, прагнення) у спілкуванні, *медійна*, тому що розширює діапазон бачення людиною світу, використовуючи всі можливі інформаційні канали та вибудовуючи власну мережу зв'язків, *метафорична*, тому що спроможна розкривати сутність предметів і явищ шляхом переходу інтуїтивного осяяння у сферу раціональних понять, узгоджуючи найвіддаленіші асоціації, непоєднувані (здавалося б!) речі чи явища та, зберігаючи універсалізм, здатна бути носієм особливого індивідуального світосприйняття, *креативна* в здатності увиразнювати деталі, збуджувати чуттєвість до проблем, підживлючись емоціями і різноманітними враженнями, що виникають у вільному просторі відкритих думок.

На необхідності пошуку інноваційних освітніх стратегій, побудованих з урахуванням ідеї впровадження медіаосвітніх технологій на засадах гуманістичного освітнього підходу, які б навчили учнів/студентів мислити «інтермедіальними категоріями», наголошувала О. Дем'яненко. Авторка акцентувала на тому, що вивчення проблеми формування інтермедіального мислення студентів перебуває у площині апробацій сучасних освітніх технологій, кооперативного й колаборативного навчання [1].

Спільне походження теорії інтермедіальності та теорії медіа дає змогу значно розширити діапазон дискурсивних практик шляхом комбінування різних каналів художньої та масової комунікації. Безперечно, в освітньому середовищі

таке комбінування медійної інформації потребує умінь здійснювати аналіз медіатекстів із позицій семіотичного підходу, отже, виявлення знакової природи (мови знаків і символів) досліджуваних явищ. А. Палієнко вказував на необхідність долучення семіотичної теорії як педагогічної стратегії в оволодінні прийомами, алгоритмом декодування медіатексту, опису його змісту, асоціацій, синтаксичної будови, стилістичних особливостей мови тощо [6].

Підготовка майбутніх учителів мистецьких спеціальностей до професійно-комунікативної діяльності передбачає активну взаємодію учасників освітнього процесу, які здійснюють інтермедіальний аналіз художнього тексту, опановуючи механізми смислотворення. Ми вважаємо необхідною педагогічною умовою формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецьких спеціальностей – створення міждисциплінарного художньо-інтегративного середовища, в якому мистецький дискурс поставатиме домінуючою формою педагогічної комунікації.

Спілкування з мистецтвом завдяки широкому спектру технічних можливостей (наявність комп'ютера, підключення до мереж, новітні цифрові технології, відповідні комп'ютерні програми тощо) створює платформу для «занурення» людини у віртуальну реальність, де події відбуваються за таким сценарієм, який вона накреслює сама. Бажання розширити діапазон своїх вражень (пізніше діапазон знань) спонукає кожного, хто спроможний інтелектуально й технічно комбінувати мистецький матеріал, до міжмистецьких художніх практик.

Мета інтермедіальної комунікативної діяльності полягає у формуванні комунікативної компетентності особистості, тобто здатності до взаємодії з іншими учасниками комунікації (в межах академічної групи, художнього та медіа-дискурсу), мистецькими артефактами як об'єктами художньої комунікації, авторами мистецьких творів (безпосередні та опосередковані контакти) як суб'єктами художньої комунікації, текстовою інформацією (цифрового і/або нецифрового формату), художніми образами, медіа (каналами зв'язку), власним внутрішнім (віртуальним) світом.

Загальна мета конкретизується в *завданнях*, вирішення яких задовольнятимуть основні комунікативні потреби, інтегруючи знання (знання законів комунікації), розуміння (розуміння суті та особливостей комунікативної взаємодії), прийняття (бажання долучатися до художньо-комунікативної діяльності): посилення усвідомлення ролі комунікативної взаємодії для комфортного існування в соціумі та професійної діяльності; підготовка майбутніх учителів мистецьких спеціальностей до позитивного сприйняття художньої інформації та формування на цій основі запиту

на художню комунікацію; створення оптимальних організаційно-педагогічних умов (художньо-інтегративне середовище) для формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецьких спеціальностей; збагачення особистісного емоційно-естетичного досвіду та посилення потреби ділитися цим досвідом з іншими; створення оновленого образу комунікативної діяльності в академічному середовищі як колективної форми пізнання художньої картини світу; художнє пізнання через сприймання мистецтва (кольору, звуків, пластичних форм, інтонації тощо) та формування на цій основі естетичної культури; інтеграція теоретичних знань і практичних умінь із фахових дисциплін майбутніх учителів мистецьких спеціальностей у комунікативну діяльність; спілкування рідною літературною мовою, збагачуючи її потенціал та можливості шляхом використання лексики (тезаурусу) інших знакових систем (художніх мов); долучення медійного ресурсу до художнього дискурсу з метою глибшого розуміння онтологічної сутності мистецтва та розширення діапазону комунікативних практик; створення власних текстів (усних, письмових, медійних) методом комбінування інформації, отриманої з усіх можливих ресурсів (наукового, публіцистичного, художнього, а також із преси, радіо, телебачення, інтернету тощо), тобто створення так званих «інформаційних міксів»; моделювання власної комунікативної стратегії залежно від мети і завдань педагогічної діяльності.

Вирішення вищеназваних завдань уможливить формування *умінь*: вступати в контакт і утримувати його; виступати публічно; розпочинати, вести і підтримувати бесіду, діалог, полілог; інтригувати аудиторію; застосовувати метафоричне мовлення; здійснювати поліхудожню діяльність; стисло фіксувати результати спілкування та аналізувати його з трьох сторін (перцептивної, комунікативної, інтерактивної); моделювати комунікативну ситуацію і прогнозувати її ефективність; чітко, логічно, виразно, емоційно висловлюватися; уважно вслухатися в мовлення співрозмовника, виявляючи емпатію і толерантне ставлення до нього (нерефлексивне слухання); регулювати власний психоемоційний стан із налаштуванням на успішну взаємодію; декодувати невербальну мову (міміку, позиції тіла, жести); удосконалювати техніку голосоутворення; вести інтерв'ю, ставити запитання; аргументувати і відстоювати власну позицію в спілкуванні; презентувати власні досягнення (вербально, невербально); аналізувати тексти (художні, нехудожні, цифрові, нецифрові); працювати з інформацією, перетворюючи її на яскраві візуальні, аудіальні, нюхові, тактильні, смакові асоціативні образи тощо. Також вирішення вищеназваних завдань уможливить формування *навичок*: міжособистісного лідерства

(мислення за принципом «виграв/виграв»); звернення до художніх мов різних мистецтв із метою увиразнення смислу повідомлень; ефективного спілкування (усного та писемного); стійкої настани на позитивну комунікацію; створення текстів (сторітеллінгу); колаборації (обмін досвідом у спілкуванні); створення візитівок, коментарів (до текстів, виступів), презентацій; спілкування в соціальних мережах.

Визначені основні комунікативні уміння й навички сприятимуть формуванню особистісних *рис* майбутнього вчителя мистецьких дисциплін, як-от: комунікабельність, емоційність, ініціативність, організованість, пунктуальність, енергійність, колективізм, уважність, неординарність, сміливість, життєрадісність, щирість, стресостійкість тощо.

Авторська концепція інтермедіальної комунікативної діяльності базується на дидактичних принципах, сукупність яких цілісно відображає процес формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецьких спеціальностей на засадах інтермедіальної технології, забезпечуючи комплексний підхід до його ефективної реалізації. Це принципи *взаємодії, гуманізації, цілісності, творчої активності, емоційності, наочності, рефлексивності*, які є носіями означеної концептуальної ідеї, що, своєю чергою, ставлять конкретні вимоги до організації освітнього процесу.

Сутність принципу *взаємодії* (взаємозв'язок, взаємозалежність елементів системи) виявляється у взаємозв'язках усіх компонентів комунікативної діяльності, які зазнають змін внаслідок сполучення, зіткнення, об'єднання. Процесуальний характер взаємодії пов'язаний із діями активних суб'єктів, що засвідчують різного роду взаємовпливи зі зміною їхніх станів, а також результативність дій.

Гуманістичний принцип містить у собі провідну ідею природовідповідності людини, що прагне до поглибленого самопізнання, самоактуалізації, естетичного ставлення до дійсності та ціннісного ставлення до себе та інших. Гуманістична спрямованість педагога виявляється в поважному ставленні до людської гідності та уважному ставленні до природи і мистецтва, що здатне відтворити будь-які порухи людської душі та враження від почутого, побаченого, відчутого.

Принцип *цілісності* передбачає узгодженість і спрямованість змісту мистецьких дисциплін, форм, методів, засобів інтермедіальної комунікативної діяльності на формування поліхудожнього мислення особистості, виявляє суть мистецтва як системи з особливим способом буття, що увиразнюється в художніх образах, виявляє універсальність художньої мови, зверненої до цілісної людської особистості. Поняття поліхудожності неможливо тлумачити поза розумінням цілісності мистецтва, єдності художньо-інформаційного простору. Принцип цілісності покладено в основу

створення оновленої системи художньо-естетичної освіти в Україні, зокрема інтегрованих курсів «Мистецтво» для загальноосвітніх навчальних закладів, зміст яких ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, аксіологічного, компетентнісного, інтегративного діяльнісного, підходів, що, своєю чергою, цілісно сприятимуть поліхудожньому розвитку учнів.

Принцип *творчої активності* передбачає здійснення комунікативних дій задля вдосконалення елементів мистецько-педагогічної діяльності, розвитку професіоналізму, оновлення його структурних елементів. Творча активність суб'єктів взаємодії, викликана інтересом і захопленням до спільної справи та ціннісним ставленням до інших, забезпечує динамічну платформу для спілкування і співпраці за законами партнерства, де домінують взаємоповага, відкритість, творчі пошуки, діалоги, що вибудовуються у просторі смислової рівноправності.

Принцип *емоційності* відображає сутність процесу художнього пізнання, пов'язаного з емоціями, враженнями, переживаннями, сумнівами, виявляється у способах розуміння емоційних станів інших людей у спілкуванні або в процесі сприйняття творів мистецтва через співпереживання.

Принцип *наочності* забезпечує поєднання конкретного та абстрактного в освітньому процесі, вважається одним із найважливіших принципів дидактики, так званім «Золотим правилом» (за визначенням Я. Коменського), адже виявляє логіку пізнання від чуттєвих форм відображення дійсності до абстрактно-логічних. Очевидним є той факт, що ефективність навчального процесу безпосередньо залежатиме від того, наскільки активно задіяні органи чуття людини в цьому процесі.

Принцип *наочності* тісно пов'язаний із використанням мультимедійних технологій, зокрема цифрових, що нині має багатоплатформний і наскрізний характер.

Принцип *рефлексивності* відповідає принципу людського мислення, спрямованого на осмислення своєї поведінки, вчинків, мотивів тощо, передбачає здатність розуміти, аналізувати, адекватно оцінювати власну діяльність; пов'язаний із самопізнанням й усвідомленням себе в контексті буття. Рефлексивне сприймання творів мистецтва дає змогу співвідносити особистісні психічні стани зі станами природи, інших людей, які відтворені в художніх образах.

Висновки і пропозиції. Отже, концепція інтермедіальної комунікативної діяльності спрямована

на формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецьких спеціальностей, яка, насамперед, виявляється у здатності до взаємодії з іншими учасниками комунікації, мистецькими артефактами, авторами мистецьких творів як суб'єктів художньої комунікації, текстами цифрового і нецифрового формату, художніми образами, каналами комунікації (медіа), власним внутрішнім (віртуальним) світом. Вважаємо, що необхідною умовою ефективності процесу формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецьких спеціальностей на засадах інтермедіальної технології є дотримання таких дидактичних принципів: взаємодії, гуманізації, цілісності, творчої активності, емоційності, наочності, рефлексивності. Зазначені принципи є носіями авторської концепції інтермедіальної комунікативної діяльності. Подальші дослідження стосуватимуться розроблення дидактичного і науково-методичного забезпечення процесу формування комунікативної компетентності майбутніх учителів мистецьких спеціальностей з урахуванням концепції інтермедіальної комунікативної діяльності.

Список використаної літератури:

1. Дем'яненко О.О. Формування інтермедіального мислення студентів – майбутніх філологів: теорія та освітні стратегії. *Science Review*. 2018. Вип. 3(10). Т. 6. С. 42–46.
2. Киселева А.А. Продуктивна комунікація. Лінгвістика результативності. Харків : изд-во «Гуманитарный центр», 2016. 204 с.
3. Комаровська О.А. Мистецтво в новій українській школі: що змінилося? Початкова освіта: методичні рекомендації. Київ : УОБЦ «Оріон», 2018. 160 с.
4. Лупак Н.М. Інтермедіальні технології в системі мистецької освіти як педагогічна інновація. *Педагогічні науки*. 2018. Вип. LXXXIV (2). С. 127–132.
5. Масол Л.М. Підготовка вчителів до поліхудожнього виховання учнів (теоретичні підходи й експериментальний досвід). *Мистецтво та освіта*. 2009. Вип. 2. С. 2–8.
6. Палієнко А.М. Концептуальні основи семіотичного аналізу медіа тексту. *Наукові праці Дон НТУ*. Сер.: Педагогіка, психологія і соціологія. 2013. Вип. 1 (13). С. 111–119.
7. Соколова О.В. Художня інтеграція в контексті розвитку особистості. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2001. Вип. 1. С. 353–358.

Lupak N. Conception of intermedial communication activity in the system of vocational training of future teachers of artistic specialties

The article describes basic provisions of the conception of formation of communicative competence of future teachers of artistic specialties on the basis of intermedial technology, which is called the conception of intermedial communication activity. It has been found that intermediality emerges as a specific form of interaction between participants in artistic communication (future teachers of artistic specialties), that includes exchange of knowledge and aesthetic experience gained through communication with art and about art. It has been emphasized that in the conditions of academic training, the subjects of educational activity expand their communication potential by engaging in artistic discourse, which, while unfolding in the art space, actively functions in the space of media culture, where different types of media present different contents of messages of digital and non-digital format. It has been taken into account the works of leading experts in the field of art education, in particular the idea of L. Masol on the introduction of a subject-integral model of general artistic education and polyart education that involves the formation in the personality's mind of a holistic artistic picture of the world. It has been named the main state normative documents, on the basis of which the author's conception has been developed. It has been found that the problem of the integration of artistic languages and communicative practices, including media, and the integration of different points of view of the educational process participants in order to transform knowledge into productive action, occupies an important place in the system of vocational training of art teachers, in particular the formation of their communicative competence. It has been mentioned that intermedial communicative activity is based on the foundations of polyart development of personality, taking into account interdisciplinary discourse and modern media context. It has been emphasized that readiness to polyart activity can be formed due to comprehending the polyphonic nature of art and relations that arise during inter-artistic interactions. It is about intermediality as the ontological essence of art and the intermedial capacity of the individual to perceive it (the essence), experience, translate, decode, interpret them on the basis of professional knowledge and communicative skills. The purpose and tasks of the intermedial communicative activity have been defined and named its signs: integrative, synergetic, polyart, synesthesial, modal, media, metaphorical, creative. The didactic principles on which the author's conception is based have been stated: interaction, humanization, integrity, creative activity, emotionality, clarity, reflexivity.

Key words: *conception, intermedial communicative activity, future teachers of artistic specialties, polyart, communicative competence, didactic principles.*